

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/193332,Wystawa-Szlaki-Nadziei-Odyseja-Wolnosci-w-Meksyku.html>
04.03.2026, 12:40

Wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” w Meksyku

Przez Iran, Indie, Australię, Nową Zelandię i Stany Zjednoczone do Meksyku prowadził najdłuższy zorganizowany szlak Polaków ewakuowanych ze Związku Sowieckiego. W nadziei na znalezienie domu przemierzali oceany, kontynenty oraz kraje o różnych kulturach i religiach. Losy cywilów i żołnierzy generała Władysława Andersa przedstawia wystawa IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, która została zaprezentowana 3 listopada 2023 r. w Narodowym Muzeum Interwencji w Meksyku.

03.11.2023

Wystawę otworzył prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki.

- Czuję się zaszczycony, że mogę być tu z Państwem i pragnę wyrazić głęboką wdzięczność za możliwość zaprezentowania Państwu wystawy „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. We wrześniu 1939 roku Polska została zaatakowana przez Niemcy i Związek Sowiecki, podejmując walkę w imieniu wolnego świata z dwoma totalitaryzmami czyli niemieckim narodowym socjalizmem i sowieckim komunizmem. Prezentowana wystawa jest projektem edukacyjnym, stanowiącym opowieść o bohaterstwie polskich żołnierzy, którzy walczyli na wszystkich frontach II wojny światowej, jak również przedstawia dramatyczne losy ludności cywilnej, szczególnie dzieci

- mówił podczas wernisażu prezes IPN.

Zwrócił również uwagę na dobre stosunki ówczesnych władz Polski i Meksyku, bez których ewakuacja nie byłaby możliwa:

- W końcu grudnia 1942 roku ówczesny premier Rzeczypospolitej Polskiej gen. Władysław Sikorski złożył wizytę w Meksyku, w trakcie której spotkał się z prezydentem Manuelem Avila Camacho. Podczas rozmów rząd meksykański zadeklarował gotowość przejęcia grupy polskich obywateli, głównie kobiet i dzieci, przyznając im prawo pozostania na terenie Meksyku

- podkreślił prezes IPN.

W wernisażu uczestniczyli Ambasador RP w Meksyku i Kostaryce Maciej Ziętara, dyrektor Muzeum Interwencji w Meksyku Cecylia Genel oraz przedstawiciele IPN, m.in. dyrektor Biura Współpracy Międzynarodowej Agnieszka Jędrzak. Wystawę przygotowaną w języku hiszpańskim zaprezentowano na dziedzińcu muzeum, po ekspozycji oprowadził gości Sławomir Bardski z Biura Współpracy Międzynarodowej IPN.

Otwarta w mieście Meksyk [wystawa](#) powstała w Instytucie Pamięci Narodowej w ramach [projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” zainaugurowanego w Warszawie w marcu 2022 roku](#). Od tego czasu była pokazywana w wielu krajach na 5 kontynentach w ponad 50 zagranicznych lokalizacjach od Republiki Południowej Afryki, Zimbabwe i Stanów Zjednoczonych po Iran.

Obejrzyj spot o wystawie

► Więcej o projekcie na portalu IPN szlakinadziei.ipn.gov.pl

* * *

Meksyk wypowiedział wojnę państwom Osi 30 maja 1942 r. i podjął bardzo szeroko zakrojoną współpracę ze Stanami Zjednoczonymi. Od początku wojny Meksyk okazywał Polsce dużo życzliwości i pomimo presji Niemiec, rząd meksykański uznał polski rząd na uchodźstwie i wyznaczył przy nim swojego przedstawiciela.

Po trudnych i tajnych negocjacjach Polska osiągnęła znaczący sukces dyplomatyczny, uzyskując zgodę Meksyku na przyjęcie polskich uchodźców. Podczas wizyty premiera Władysława Sikorskiego w grudniu 1942 r., rząd meksykański podkreślił swoją tradycję gościnności i solidarność z Polską w obliczu agresji niemieckiej. Podkreślał też dotychczasowe serdeczne stosunki pomiędzy oboma krajami oraz heroiczną postawę Polski w obliczu inwazji nazistowskiej. 30 grudnia doszło do wymiany not dyplomatycznych między premierem Rzeczypospolitej Polskiej a ministrem spraw zagranicznych Meksyku Ezequielem Padilla Peñalozą w sprawie przyjęcia uchodźców polskich. Najważniejszym elementem podróży było spotkanie Naczelnego Wodza z prezydentem Manuelem Avilą Camachem.

Generał Władysław Sikorski oraz prezydent Meksyku Manuel Avila Camacho (fot. NAC)

Wizyta premiera i Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych gen. Władysława Sikorskiego w Meksyku. Pierwszy z prawej siedzi minister spraw zagranicznych Ezequiel Padilla Peñaloza, 27-31 XII 1942 r. (fot. Keystone Press Agency, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie)

Generał Władysław Sikorski przed kompanią reprezentacyjną armii meksykańskiej. Widoczni na zdjęciu: gen. Władysław Sikorski, zastępca ministra obrony gen. mjr Francisco L. Urquizo. Wojskowy obóz szkoleniowy, Miasto Meksyk, 27 XII 1942 r. (fot. Enrique Díaz, Archiwum Narodowe Meksyku)

Ciężka sytuacja aliantów na morzach i stałe zagrożenie linii żeglugowych powodowały, że pierwszeństwo miały transporty wojskowe. W wyniku porozumienia z lutego 1942 r. między Polską a USA zdecydowano przetransportować około 15 tys. cywilów do Meksyku. Miejscem rozlokowania Polaków miała być położona w stanie Guanajuato posiadłość Santa Rosa o powierzchni 14 ha. Składała się ona z kilku budynków, dysponowała także małą elektrownią i prywatną kolejką do Leon.

W połowie maja 1943 r. z Karaczi wyruszył pierwszy transport uchodźców polskich do Meksyku. Droga prowadziła przez Bombaj (ob. Mumbai) do Melbourne w Australii. Krótki postój nastąpił w stolicy Nowej Zelandii Wellington. Następnie na pokładzie USS „Hermitage” Polacy wypłynęli na Ocean Spokojny i skierowali się ku wybrzeżom USA. 24 czerwca 1943 r. o godz. 8.00 rano okręt wpłynął do portu marynarki wojennej w San Pedro pod Los Angeles. 27 czerwca specjalnym pociągami Southern Pacific Railroad uchodźcy polscy wyjechali do Meksyku. Drugi transport Polaków dopłynął do Ameryki jesienią 1943 r. Ogółem w 1943 r. w Santa Rosa znalazło się 1432 uchodźców.

Administracja obozu w Santa Rosa należała w całości do rządu polskiego, a tamtejsi pracownicy uważani byli za pracowników rządowych. Szefem zarządu został skierowany z Londynu Bohdan Szmejko, oficjalnie pełniący w Meksyku funkcję delegata Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Mimo wcześniejszych planów nie doszło do ewakuacji kolejnych grup uchodźców polskich na kontynent amerykański.

Życie kulturalne Polaków w osiedlu koncentrowało się na obchodach świąt narodowych. Działała prasa lokalna i prawdopodobnie powstawały także lokalne audycje radiowe. Mieszkańcy mogli korzystać z okazałego gmachu teatru, w którym wystawiały spektakle dwa konkurujące ze sobą zespoły amatorskie. Władze osiedla polskiego w Santa Rosa włożyły wiele wysiłku w zorganizowanie szkolnictwa i placówek opiekuńczych. W budynku szkoły powszechnej znalazło się również przedszkole. Brak podręczników i kadry nauczycielskiej nie pozwoliły na uruchomienie pełnego gimnazjum, a jedynie kursów prowadzonych przez ks. Józefa Jarzębowskiego.

W Santa Rosa funkcjonowały m.in. biblioteka, dwa baseny kąpielowe, korty tenisowe, dwa boiska do siatkówki i plac zabaw dla najmłodszych. Nad zdrowiem mieszkańców osiedla czuwał personel ambulatorium lekarskiego, apteki, gabinetu dentystycznego i szpitala.

Zdecydowana większość Polaków traktowała swój pobyt w Meksyku jako rozwiązanie tymczasowe, licząc bowiem na szybki powrót do kraju po zakończeniu wojny. We wrześniu 1945 r. do obozu przyjechał ustępujący z urzędu prezydent Manuel Avila Camacho i zaproponował wszystkim przebywającym w obozie uchodźcom, pozostanie w Meksyku oraz ułożenie sobie życia na nowo w tym kraju. Jednak po formalnej likwidacji obozu (16 maja 1947 r.) większość uchodźców wyjechała do USA.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Szlaki Nadziei